

## מנחות פט

### שמן של תודה

**הייתי אומר הרי הוא ככל המנחות ללוג.** כתב הרש"ש (ד"ה אילו) דר"ע סובר כראב"י דאפי' מנחה של ס' עשרון מביא לוג, דלת"ק הרי יש כמה עשרונות.

**חציו לחלות וחציו לרקיקין.** יל"ע אמאי לא היה מדה של שמינית הלוג, ויש לומר שלא היה צריך דוקא שמינית ושמינית, אלא היה יכול לחלק ביניהם כרצונו.

לראב"י חצי לוג לתודה הלמ"מ, פרש"י העליון (ד"ה הלכה) דחציו לחלות וחציו לרביכה, אבל רגמ"ה כתב שהיה שליש שליש.

### זמן הדלקת המנורה

**אין לך עבודה שכשרה מערב עד בוקר אלא זו בלבד,** פרש"י (ד"ה אין) שכשרה משקיעת החמה, ומבוי שהדליקו בלילה. אבל בזבחים יא: (ד"ה אין לך) פירש שהיא המאחרת בעבודת היום, וכן פרש"י ביומא טו. (ד"ה אין) שהיא עבודת יום. והגבורת ארי (יומא טו. ד"ה אין) והמקד"ד (סי' כא סק"א) הק' על פרש"י כאן שהרי היו מדליקין ביום בין הערבים כמבוי בפסחים (נט). דאיכא למ"ד שהיו מדליקין קודם הפסח. והמק"ד תירץ דעיקר המצוה שתהא דולקת בלילה, ולהכי היו מדליקין ביום כדי שתהא דולקת כל הלילה, אבל המצוה אינה במעשה הדלקה מצ"ע. והק' אמאי הדלקתה דוחה שבת, הרי אפשר להדליקו בער"ש קודם שקיעה"ח, ובמוצ"ש אחר שקיעה"ח.

והתוס' (ד"ה אין) הק' מהקטרת איברים ותרומת הדשן, ותירצו דהקטרה מתחילה מבעו"י דהא חביבה מצוה בשעתה, ומשמע שסוברים שהדלקת המנורה היא בלילה, וכן פירש הגב"א שם בדעתם.

### שיעור חכמים

צ"ע למ"ד ששיעורו ממטה למעלה, הרי לא נתקיים ההדלקה כדינה. ותוס' רא"ש שבת כא: (ד"ה ונעשה) שהחשמונאים הלדיקו בשמינית השיעור כל הלילה, והשיעור הוא לכתחילה דוקא, וכן דעת הרא"ם [הו"ד במנחת ברוך סי' קט], וכן נקט הב"י (סי' תרע). והמנח"ב הק' דאפי' כיון דכך מצוה, ראוי לקיים המצוה כצורתה הלילה, ולמחר ידליקו בשמן טמא, ע"ש. והחזו"א (סי' ל' סק"ז) כתב שבתחילה עשו פתילה דקה, עד שמצאו חצי לוג במדה בינונית.

ורש"י העליון (ד"ה ושיעורו) שלא היה בו שמן, ושוב הוסיפו בו שמן. ואכתי קשה דהא בשעת הדלקה לא היה שמן כשיעור [וכמו דקפדינן ע"ז בנר חנוכה], ותירץ במקור חיים (סי' תרע) דחלוק ביסוד דינו מנרות חנוכה, דהתם העיקר הוא מעשה ההדלקה, ולהכי בעינן שיעור שמן הראוי להדלקה, וגם דכבתה אין זקוק לה, ואילו במנורה המצוה היא שתדלק, ולהכי כבתה זקוק לה, וגם שלא קפדינן אם בתחילה אין בה שיעור לכל הלילה. אבל קשה דלעיל (פח:) מבוי שצריך גם באמצע הלילה כמדה שלימה, ובע"כ שהוא שיעור במעשה ההדלקה, וא"כ הכא לא קיים ההדלקה כשיעור.

המנחת ברוך (סי' קט סק"ד) כתב שבפשוטו היינו חכמי המשנה או חכמים הראשונים, ותמוה הלא מידת חצי לוג נאמר למשנה והוא שבביל נרות המנורה, ותירץ דלעולם הדליקו בזה, אלא שיערו לברר טעם הדבר.

**התורה חסה על ממון של ישראל.** פרש"י (ד"ה ומ"ד) שאין תקנה למה שנשאר, שהיו שופכים המותר לחוץ. וביארו השפ"א (ד"ה התורה חסה) שהוא משום נר שכבתה. והמקור חיים שם הוכיח שלא הדליקו בכל השמן בזמן החשמונאים, דא"כ היה נפסל ונעשה דשן.

[ובעיקר נס חנוכה, ע"י מנחת ברוך ס"י קט ענף ג שיצא לחדש דלעולם לא הוצרכו לנס השמן כלל, אלא לקחוהו כסימן מן השמים שחנוכת המזבח שלהם עולה לרצון לה'.]

## קידוש השמן

תוס' (ד"ה חצי) הק' אמאי צריכים לקדש השמן בכלי שרת, והצ"ק ביאר כוונתם משום שיתקדש ע"י המנורה. והמקד"ד (סי' כא סק"ה) והחזו"א (סי' ל' סק"ז) ביארו דנתינת שמן למנורה הוי עבודה ובעי כהונה וכדאמר יומא כד'; להכי בעי שמן קדוש לפני שמניחו בתוך המנורה.

והחזו"א ביאר שם קושית התוס' באופ"א, דמהכ"ת דבעי קידוש כלל [וכן נקטו התוס' בתמורה יד. (ד"ה כל) דשמן של המנורה לא בעי קידוש], שהרי אינו בכלל הקטרה שעיקר המצוה הוא באור הנרות והשמן מתבער מאליו, ולהכי יהא סגי בקדושת פה. ובשיעורי הגרמ"ד (תמורה יד.) הק' אמאי אי אפשר להדליק בשמן טמא.

## אין מערבין – אין ראוי לבילה

מתני' אלא בשיטת חכמים דעולין אין מבטלין זא"ז, ואפ"ה אם נתערבו קודם בלילה פסולין משום אין ראוי לבילה. והמקד"ד (סי' ח סק"ב) הוכיח דבעינן שהמזוג של המנחה תשאר נכון אע"פ שהשמן עדיין שייך לו, שכך היא צורת המנחה שתהא בלילתה עבה או רכה.

והתוס' ט. (ד"ה ריש) הק' בבלל בחוץ אמאי פסול, הלא לא בלל כשר, ותירצו דבלילת חוץ גרע טפי, וכן תירצו לגבי בלילת זר (יח: תד"ה ורב). והק' בחי' הגר"י (ט.), האבן האזל (ספ"ב מעה"ק), החזו"י (פ"ק דמנחות), והחזו"א (סי' כ סקט"ו) דאמאי לא תירצו משום שאינו ראוי לבילה. ובפשוטו י"ל שזהו דוקא היכא שהבלילה עצמה אינה כצורתה, כמו רכה או עבה, אבל התם הבלילה עצמה היתה כצורתה, וגם להיפך, דהכא לא הוי מעשה בפסול.

## והקטירו שלא יערב חלבם בחלבם

בתו"כ (ויקרא נדבה, פרשתא יד י') איתא שיש ב' פסוקים, א' שלא יערב חלבם בחלבם והשני שיקטירם כולם כאחד. והראב"ד כתב שזה רק בחלבם ואימורים, אבל באברי עולה קי"ל בתמיד שהיה מקטיר אבר אבר. וא"כ לכאוי' ה"ה הדין שלא יערב הוא דוקא בחלבם, והרי בסוגין חזינן שהוא גם במנחת נסכים. ותיירץ הגר"י הוטנר [קובץ הערות – לדף יט], שהגר"מ זעמבא ביאר דברי הראב"ד דדוקא אימורי הקרבנות שהם מתירים, שאסור לאכול את הבשר עד שמקטירים אימורים, להכי הוו כדבר אחד, ולא אברי עולה. ולפ"ז י"ל שגם הדין הראשון הוא דוקא באימורים שהם כדבר אחד, ולא בעולה. אבל במנחת נסכים ודאי הוי דבר אחד, דכולו הוא המתיר, ולהכי נאמרו בו ב' הדינים.

הרמב"ם (פ"י תו"מ הט"ז) כתב שאם נתערבו חלבם מכמה קרבנות שמקטירין כולם כאחד, וע"י חי' הגר"ח ס"י שלג בשם הגר"י מקור הרמב"ם מן הירושלמי.

אם הוקטר סלתן ושמן מערבין יין לכתחילה, שהפסוק קאי דוקא על הקטרה ולא על ניסוך. המקד"ד (סי' יא סק"א) חקר בדין של שמואל מתנדב יין מביא ומזלפו ע"ג האישים, האם הוי דין הקטרה או דין ניסוך, ונפ"מ אם מותר לערב יין ביין.

## שמן נקרא נסך

ונסכו – כל נסכיו. התו"ט (פ"ט מ"ד ד"ה לא) הוכיח שגם שמן נקרא מנחה, ולהכי את"ש מה שאומרים במוסף 'ומנחתם ונסכיהם' דקאי על השמן, ולא כמו המהרש"ל (שו"ת סי' סד) ששינה הגירסא שם. אבל השפ"א (ד"ה הכבש) הק' דהא המנחה צריכה שמן, ואיך אפשר לומר ומנחתם ונסכיהם דקאי על השמן. ותיירץ בספר זבחי צדק עה"ת דלעולם חייב להביא סולת, שמן, ויין, אלא שהתורה קבעה שהסולת תתערב ביחד עם השמן ויקרבו כאחד, וכמבוי' כן ברש"י פ"י שלח (פרק כא פס' ד').